

Οι αποφάσεις που έχουν ανοίξει το δρόμο για τις διεκδικήσεις.

Με σημαντικές αποφάσεις της Ολομέλειας τόσο του Συμβουλίου της Επικρατείας, όσο και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, διαφαίνεται ξεκάθαρα πλέον ότι οι περικοπές των συντάξεων δεν μπορούν να είναι αλόγιστες και δίχως τέλος.

Το ίδιο σκεπτικό φαίνεται να διατηρούν και κατώτερα δικαστήρια σε πλήρη εναρμόνιση με την υπάρχουσα νομολογία.

Ξεκινώντας από την εισφορά αλληλεγγύης, έχει κριθεί ότι ο τρόπος υπολογισμού της αντίκειται στο Σύνταγμα.

Όπως προσφάτως δε, κρίθηκε από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι η Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης επιβαλλόμενη στους συνταξιούχους του Δημοσίου είναι παράνομη, θα πρέπει να σταματήσει η επιβολή της, αλλά και να επιστραφούν τα ποσά.

Περαιτέρω, σχετικά με τον Νόμο 4093/2012 η περικοπή, που επιβάλλει, έχει κριθεί αντισυνταγματική τόσο για τους συνταξιούχους γιατρούς **ΕΣΥ**, όσο και για τους λοιπούς συνταξιούχους.

Βασική παραδοχή των δικαστηρίων είναι ότι πριν την εν λόγω περικοπή δεν προηγήθηκε ειδική και εμπειριστατωμένη αναλογιστική μελέτη, ότι παραβιάζεται το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της **ΕΣΔΑ**, καθώς και ότι ο νομοθέτης, κατά την άσκηση της νομοθετικής του εξουσίας, οριοθετείται από τον δικαστικό έλεγχο.

Ομοίως και για τον Ν.4051/2012.

Να σημειωθεί ότι έχουν δημοσιευθεί σχετικές αποφάσεις, που δικαιώνουν τους εν ενεργεία ένστολους καθώς και το επιστημονικό προσωπικό των Πανεπιστημίων (μέλη ΔΕΠ) για τις περικοπές των μισθών τους.

Θεωρούμε εύλογο ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο ακολουθεί την ίδια «γραμμή» και για τους συνταξιούχους των αντίστοιχων κοινωνικών ομάδων.

Μετά τη θέσπιση του Ν.4387/2016 και τη ριζική αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού των

συντάξεων μένει να δούμε πώς θα αντιμετωπίσει η ελληνική δικαιοσύνη το εν λόγω ζήτημα, που αφορά σε χιλιάδες συνταξιούχους, οι οποίοι θα διαπιστώσουν, ή έχουν ήδη διαπιστώσει, νέες μειώσεις στη μηνιαία τους σύνταξη.

Απόφαση 1η

Α) ΕΙΣΦΟΡΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ – ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ 2563/2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

ΕΙΣΦΟΡΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ - ΤΕΛΟΣ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ. Υπ' αριθ. ΠΟΛ.1167/2-8-2011

Υπουργική απόφαση- ζητείται η ακύρωσή της. **Εισφορά αλληλεγγύης- τέλος επιτηδεύματος.**

Εξειδίκευση **του Ν. 3986/2011** (άρθρα 29, 30, 31).

Έννομο συμφέρον. Άρθρα 4, 78 παρ. 1 Σ.

Η ειδική εισφορά αλληλεγγύης αποτελεί οριστική χρηματική παροχή προς το κράτος, που έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα, με σκοπό την κάλυψη του δημοσιονομικού ελλείμματος της χώρας φόρος.

Η διάταξη του 29 παρ. 2 εδαφ. β' του ν. 3986/2011, που ορίζει ότι το ετήσιο τεκμαρτό εισόδημα επί του οποίου υπολογίζεται το ύψος της επίδικης εισφοράς λαμβάνεται υπόψη πριν από τις μειώσεις του άρθρου 19 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, κατά το μέρος που αναφέρεται στις μειώσεις του άρθρου 19 παρ. 2 εδαφ. ζ', αντίκεινται στο άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, όπως και η αντίστοιχη πρόβλεψη του άρθρου 1 εδαφ. 6 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία επαναλαμβάνει τη ρύθμιση αυτή, και η οποία πρέπει να ακυρωθεί.

Μειοψηφία. Είναι συνταγματικώς ανεκτό σύστημα φορολογίας με διαφοροποιημένους συντελεστές, αναλόγως του ύψους του συνολικού εισοδήματος.

Τέλος επιτηδεύματος- μέτρο αναγκαίο για την αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης- φόρος.

Έκτακτη εισφορά σε αντικειμενικές δαπάνες.

Η επιβολή των επίδικων φορολογικών επιβαρύνσεων συνεπάγεται μεν αυξημένη φορολογική επιβάρυνση στις κατηγορίες εκείνες πολιτών που εμπίπτουν στις προϋποθέσεις και των τριών επιβαρύνσεων, λαμβανομένων, όμως, υπόψη αφενός του δημόσιου σκοπού, χάριν του οποίου θεσπίστηκαν οι επιβαρύνσεις αυτές και αφετέρου των λοιπών συνθηκών βάσει των οποίων επιβάλλονται, δε μπορεί να θεωρηθεί ότι η ταυτόχρονη επιβολή τους, σε εκείνους, ως προς τους οποίους, ενδεχομένως, επιβάλλονται σωρευτικώς, συνιστά δυσανάλογη επέμβαση στην περιουσία των φορολογουμένων, η οποία παραβιάζει το άρθρο 1 ΠΠΠ της ΕΣΔΑ.

Εξάλλου, δε συντρέχει περίπτωση παραβιάσεως ούτε του άρθρου 17 του Συντάγματος, ούτε της αρχής της αναλογικότητας. Δέχεται εν μέρει την υπό κρίση αίτηση

Απόφαση 2η

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ - 244/2017

Με την υπ' αριθ. 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που δημοσιεύτηκε στις 10-2-2017 κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι διατάξεις των μνημονιακών **νόμων 3865/2010, 3986/2011, 4002/2011** κ.ά., με τους οποίους είχε επιβληθεί **«Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων» (ΕΕΑΣ)** σε όλους τους συνταξιούχους του Δημοσίου (Δημόσιο, ειδικά μισθολόγια, σώματα ασφαλείας κ.ά).

Το Ανώτατο Δημοσιονομικό Δικαστήριο της χώρας έκρινε με πλειοψηφία 25 έναντι 9 ότι οι διατάξεις των μνημονιακών αυτών νόμων αντίκεινται τόσο στις διατάξεις του Συντάγματος (άρθρα 4.1, 5.1 κ.ά.) όσο και στις υπερνομοθετικές πηγές δικαίου που δεσμεύουν τη χώρα μας και κυρίως στο Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).**

Σύμφωνα με την απόφαση, οι δύο αυτοί νομοθετικοί κανόνες προστατεύουν την περιουσία, στην έννοια της οποίας περιλαμβάνονται οι μισθοί και οι συντάξεις.

Τίθεται άμεσα, επομένως, ζήτημα βιωσιμότητας του **ΑΚΑΓΕ** («Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών») που ιδρύθηκε με το **άρθρο 149 του ν. 3655/2008**, αφού βασικός αιμοδότης του σημαντικού αυτού θεσμού είναι η εισφορά που πληρώνουν από το 2010 όλοι οι συνταξιούχοι της πατρίδας μας.

Ειδικότερα προβλεπόταν ότι πόροι του **ΑΚΑΓΕ** είναι: ποσοστό **10% των ετήσιων** συνολικών εσόδων αποκρατικοποίησης Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, **ποσοστό 4%** επί των ετήσιων συνολικών **εσόδων από το ΦΠΑ και 10%** επί του συνόλου των κοινωνικών πόρων των φορέων, κλάδων και λογαριασμών της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Με δεδομένο ότι από τις άλλες πηγές τον τελευταίο καιρό ο ΑΚΑΓΕ δεν εισέπραττε τα προβλεπόμενα, βασική πηγή χρηματοδότησής του ήταν η Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων που κρίθηκε με τη χθεσινή απόφαση-«σταθμό» αντισυνταγματική.

Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν. 3986/2011:

• όλοι οι συνταξιούχοι κύριας σύνταξης από 1400 ευρώ και άνω κατέβαλλαν ως Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) από 3-14% για συντάξεις από 1400 ευρώ και άνω

• επιπλέον Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης από 6-10% κατέβαλλαν οι συνταξιούχοι κάτω των 60 ετών με σύνταξη από 1700 ευρώ και άνω

• και σε ποσοστό από 3-10% όσοι συνταξιούχοι είχαν επικουρική σύνταξη από 300 ευρώ και άνω.

Σύμφωνα με το διατακτικό της σημαντικότερης αυτής απόφασης, η κυβέρνηση οφείλει να συμμορφωθεί άμεσα από την ημερομηνία της δημοσίευσης της συγκεκριμένης απόφασης καταργώντας την άμεσα.

Επίσης διατάσσεται αναδρομική επιστροφή σε όσους μέχρι την έκδοση της απόφασης είχαν προσφύγει στα αρμόδια δικαστήρια, ενώ με πλειοψηφία 15 έναντι 12 κρίθηκε ότι για τους λοιπούς θα ισχύσει από την ημέρα δημοσίευσης της απόφασης.

Σε όλους αυτούς τους συνταξιούχους θα πρέπει να επιστραφούν τα ποσά της εισφοράς αλληλεγγύης που τους παρακρατήθηκαν μέχρι τώρα ως αχρεωστήτως καταβληθέντα.

Σημειώνεται, ακόμη, ότι στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου είχε εισαχθεί προς συζήτηση το ζήτημα της εισφοράς σύμφωνα με τον ν. 4055/2012 «περί πρότυπης δίκης», αντίστοιχο με τον ν. 3900/2010 που ισχύει για το **ΣτΕ**.

Είχαν προσφύγει και είχαν ζητήσει την αναδρομική Επιστροφή Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων δικαστικοί-εισαγγελικοί λειτουργοί, εκπρόσωποι των ένστολων καθώς και υπάλληλοι των ειδικών ισθολογίων.

Απόφαση 3η

B/ N.4093/2012

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ - 7412/2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Μείωση συντάξεων γιατρών ΕΣΥ - Αντισυνταγματικότητα ρύθμισης - Περικοπές πρώην Ιατρού του Ε.Σ.Υ. Οι διατάξεις του άρθρου πρώτου υποπαρ. Γ.1 περ. 27 του ν. 4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των εν ενεργεία γιατρών του Ε.Σ.Υ., κατ' επέκταση δε και οι συντάξεις των συνταξιούχων γιατρών του Ε.Σ.Υ., και μάλιστα αναδρομικά από 1.8.2012, αντίκεινται προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 Συντ., καθόσον ο νομοθέτης προέβη σε μείωση των **«ειδικών μισθολογίων»**, χωρίς να λάβει υπόψη τους λόγους για τους οποίους είχε θεσπισθεί ιδιαίτερο μισθολόγιο για

κάθε κατηγορία λειτουργών ή υπαλλήλων, ενώ δεν προκύπτει ότι ελήφθησαν υπόψη και άλλα κριτήρια, πέραν του καθαρώς αριθμητικού και, ως εκ τούτου, πρόδηλα απρόσφορου κριτηρίου (μείωση κατά ποσοστό 10% της συνολικής δαπάνης για μισθούς), ούτε ότι έγιναν ειδικές εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις και για το αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος με μικρότερο κόστος, ούτε εξετάστηκε αν οι αποδοχές των γιατρών του **Ε.Σ.Υ.** παραμένουν, και μετά τις μειώσεις, επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσής τους και ανάλογες της αποστολής τους.

Περαιτέρω, οι συγκεκριμένες μειώσεις, συνυπολογιζόμενες με τις υπόλοιπες μειώσεις που επιβλήθηκαν διαδοχικά και τις αλληπάλληλες φορολογικές επιβαρύνσεις, υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της έκτασής τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη.

Κατόπιν αυτών, οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που προβάλλονται προς δικαιολόγηση των επίμαχων περικοπών, οι οποίοι συνίστανται στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων που τίθενται, υπό μορφή προαπαιτούμενων, για τη συνέχιση της χρηματοδότησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας, αν και δικαιολογούν καταρχήν τη λήψη μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, δεν αρκούν για να καταστήσουν συνταγματικά ανεκτές τις συγκεκριμένες περικοπές, οι οποίες επιβαρύνουν και πάλι την ίδια κατηγορία πολιτών **(Αντίθετη μειοψηφία)**.

Οι ίδιες διατάξεις αντίκεινται και στο άρθρο 1 του 1ου Πρόσθετου Πρωτόκολλου της **ΕΣΔΑ**, καθόσον πρόκειται για στέρση γεννημένου περιουσιακής φύσεως δικαιώματος (σύνταξης συγκεκριμένου ποσού, που έχει ήδη καταβληθεί), χωρίς να προκύπτει ότι η αναδρομική αυτή μείωση υπαγορεύθηκε από επιτακτικούς λόγους δημόσιας ωφέλειας, ενώ δεν τεκμηριώνεται ούτε η αναγκαιότητα και προσφορότητα της εν λόγω αναδρομικότητας για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Μία από τις βασικές αποδοχές στο σκεπτικό της απόφασης της Ολομέλειας του ΕΣ, στην εν λόγω υπόθεση της συνταξιούχου ιατρού, ήταν ότι οι περικοπές **του ν. 4093/2012** έγιναν με καθαρά αριθμητικά κριτήρια, χωρίς να εξεταστούν οι επιπτώσεις, εάν δηλαδή απομένουν

αποδοχές επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσης και ανάλογες της αποστολής των ιατρών.

Απόφαση 4η

2287/2015 ΣΤΕ (ΟΛΟΜ)

Ασφάλιση κοινωνική και περικοπή συντάξεων.

Σε περιπτώσεις εξαιρετικά δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, και εφόσον προκύπτει αιτιολογημένα ότι το κράτος αδυνατεί να παράσχει επαρκή χρηματοδότηση στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και ότι δεν υφίσταται δυνατότητα διασφάλισης της βιωσιμότητας αυτών με άλλα μέσα, δεν αποκλείεται, κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, η επέμβαση του νομοθέτη για τη μείωση και των απονεμηθεισών ακόμη συντάξεων, εφεξής.

Η δυνατότητα περικοπής δεν είναι απεριόριστη, αλλά οριοθετείται από τα άρθρα 25 παρ. 4 και 4 παρ. 5 του Συντάγματος και την αρχή της αναλογικότητας, ενώ πρέπει να διασφαλίζεται η χορήγηση στο συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια

Για την περικοπή απαιτείται να προηγηθεί ειδική, εμπειριστατωμένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη, εκτός αν συντρέχει άμεση απειλή κατάρρευσης της οικονομίας της Χώρας και τα συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται κατεπειγόντως για την αποτροπή του κινδύνου. Αντίθετες μειοψηφίες.

Τα επικουρικά ταμεία

(Τ.Ε.Α.Μ., Ε.Τ.Ε.Α.Μ., ΕΤΑΤ, Ε.Τ.Ε.Α.) συνεστήθησαν ως φορείς υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης και με μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου.

Η κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του ν. 4024/2011 περικοπή της σύνταξης δεν αντίκειται στις ανωτέρω διατάξεις του Συντάγματος και στο άρθρο 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ.

Αντίθετη μείωσηφία. Οι μεταγενέστερες διατάξεις **των άρθρων 6 του ν.4052/2012 και 1 του ν.4093/2012**, για την περικοπή εκ νέου των κύριων και επικουρικών συντάξεων, αντίκεινται στις ανωτέρω διατάξεις.

Αντίθετη μείωσηφία. Οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων επέρχονται μετά την δημοσίευση της αποφάσεως, ενώ ο δικαστής που θα επιληφθεί στο μέλλον αγωγής αποζημιώσεως δεν μπορεί να επιδικάσει αποζημίωση για παρελθόντα χρονικά διαστήματα.

Αντίθετη μείωσηφία. Παραπομπή της αγωγής για εκδίκαση στο Διοικητικό Πρωτοδικείο μετά την επίλυση του ζητήματος της συνταγματικότητας (η υπόθεση παραδεκτά εισήχθη στην Ολομέλεια του ΣΤΕ προς επίλυση κατά το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 3900/2010 και πράξη του Προέδρου του ΣΤΕ).

(Παρατηρήσεις Π.Παπαρηγοπούλου - Πεχλιβανίδη ΘΠΔΔ 2015,674 και - Α.Καιδατζή ΑΡΜ 2015,1385).

Επειδή, μετά τις διαδοχικές ως άνω περικοπές και μειώσεις, σε συνέχεια δε και προς εφαρμογή του εγκριθέντος κατά το έτος **2012** δεύτερου **«Μνημονίου Συνεννόησης» (ν.4046/2012)**, ακολούθησαν, κατά τα προεκτεθέντα, το ίδιο αυτό έτος, δύο ακόμη νομοθετήματα με αντικείμενο την περαιτέρω περιστολή κυρίων και επικουρικών συντάξεων:

Ο ν. 4051/2012, με το άρθρο 6 του οποίου μειώθηκαν αναδρομικά κατά 12%, όπως αναλυτικά προαναφέρθηκε, οι κύριες συντάξεις που υπερβαίνουν τα 1.300 ευρώ και οι επικουρικές συντάξεις, με κλιμάκωση του ποσοστού μείωσης (10%, 15% και 20%) αναλόγως του ύψους αυτών και με κατοχύρωση κατώτατου ορίου 200 ευρώ,

Καθώς και ο ν. 4093/2012, με το άρθρο πρώτο του οποίου, αφ' ενός μεν μειώθηκαν εκ νέου, σε ποσοστά από 5% έως και 20%, οι από ποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία συντάξεις, που υπερβαίνουν αθροιστικώς τα 1.000 ευρώ, αφ' ετέρου δε καταργήθηκαν πλέον για όλους τους συνταξιούχους τα επιδόματα και δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας.

Στις αιτιολογικές εκθέσεις των εν λόγω διατάξεων, όπως έχει εκτεθεί, δεν μνημονεύονται καθόλου οι προηγηθείσες περικοπές, η δε λήψη των νέων

μέτρων αιτιολογείται με γενική αναφορά στις **«δημοσιονομικές ανάγκες της χώρας»**, στη **«δυσμενή οικονομική κατάσταση συγκεκριμένων ασφαλιστικών φορέων»** και στην ανάγκη **«να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης...»**.

Στο ανωτέρω, εξ άλλου, δεύτερο Μνημόνιο προβλεπόταν σχετικώς, κατά τα ήδη επίσης εκτεθέντα, ότι για «την πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής του προγράμματος» και εν όψει **«των συνεχών προβλημάτων της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση»**, θα χρειαζόταν η λήψη **«επιπρόσθετων μέτρων»**, ότι **«το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής θα επιτυγχανόταν μέσω περικοπών δαπανών που θα αποσκοπούσαν στη μόνιμη μείωση του μεγέθους του κράτους»**, ότι **«πολλές από αυτές τις περικοπές θα έπρεπε να αφορούν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις»**, και ότι **«η μεγάλη εναπομείνασα δημοσιονομική προσαρμογή θα έπρεπε κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων... με τρόπο που να προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι ...»**.

. Επειδή, οι τελευταίες ως άνω διατάξεις ψηφίσθηκαν όταν είχε πλέον παρέλθει διετία από τον πρώτο αιφνιδιασμό της οικονομικής κρίσεως και αφού εν τω μεταξύ είχαν σχεδιασθεί και ληφθεί τα βασικά μέτρα για την αντιμετώπισή της.

Επομένως, κατά την επιχειρηθείσα με τις διατάξεις αυτές νέα, για πολλοστή φορά, περικοπή συνταξιοδοτικών παροχών της ίδιας ομάδας θιγομένων, ο νομοθέτης δεν εδικαιολογείτο πλέον να προχωρήσει σε σχετικές ρυθμίσεις χωρίς ειδική έρευνα του αντικειμένου αυτών, αλλ'

όφειλε, κατά τα εκτεθέντα στην έβδομη σκέψη, να προβεί σε εμπειριστατωμένη μελέτη, προκειμένου να διαπιστώσει και να αναδείξει τεκμηριωμένα ότι η λήψη των συγκεκριμένων μέτρων ήταν συμβατή με τις σχετικές συνταγματικές δεσμεύσεις, τις απορρέουσες, μεταξύ άλλων, από το θεσμό της κοινωνικής ασφαλίσεως, τις αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας και την προστασία της αξίας του ανθρώπου.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της μελέτης αυτής, όφειλε, κατ' αρχάς, ο νομοθέτης να προβεί σε συνολική εκτίμηση των παραγόντων που προκάλεσαν το πρόβλημα το οποίο επικαλείται ως προς τη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών **(και, μάλιστα, ενός εκάστου εξ αυτών, εν όψει της διοικητικής και οικονομικής του αυτοτέλειας)**, και, εν όψει των παραγόντων αυτών -όπως είναι η μείωση της αξίας, μέσω του **PSI (ν. 4050/2012)**, των διαθεσίμων κεφαλαίων των εν λόγω οργανισμών, κατά τα εκτεθέντα στην εικοστή σκέψη, κυρίως δε, η παρατεινόμενη ύφεση και η συνακόλουθη αύξηση της ανεργίας, στις οποίες ουσιωδώς συμβάλλει η πτώση του βιοτικού επιπέδου μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού συνεπεία μέτρων αντίστοιχων με τα επίδικα **(μειώσεις συντάξεων και μισθών)** ή φορολογικών επιβαρύνσεων να κρίνει για την προσφορότητα των επίδικων αυτών μέτρων.

Τούτο δε εν όψει και της διαπιστώσεώς του ότι τα αντίστοιχα μέτρα που είχε λάβει μέχρι τότε **(μειώσεις συντάξεων και μισθών)** δεν είχαν αποδώσει τα αναμενόμενα και ότι η οικονομική ύφεση είχε ενταθεί με ρυθμούς που είχαν ανατρέψει τις αρχικές προβλέψεις.

Ακόμη δε και αν τα επίδικα μέτρα κρίνονταν πρόσφορα, κατά τα ανωτέρω, ο νομοθέτης έπρεπε περαιτέρω να μελετήσει και να αποφανθεί αιτιολογημένα για την αναγκαιότητά τους, εξετάζοντας την ύπαρξη τυχόν εναλλακτικών επιλογών και συγκρίνοντας τα οφέλη και τα μειονεκτήματα της καθεμιάς για τους επιδιωκόμενους δημόσιους σκοπούς **(δημοσιονομική προσαρμογή, βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών, διασφάλιση ικανοποιητικού, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 Συντ., επιπέδου ζωής των ασφαλισμένων)**.

Τέλος, εφ' όσον, πάντως, κατόπιν των ανωτέρω, ο νομοθέτης επέλεγε, όπως εν προκειμένω, να προβεί σε συγκεκριμένες περικοπές συντάξεων (επιλογή, κατ' αρχήν, δικαστικώς ανέλεγκτη), όφειλε

προηγουμένως να εξετάσει με τρόπο επιστημονικό και δικαστικά ελέγξιμο, αν οι επιπτώσεις των περικοπών τούτων στο βιοτικό επίπεδο των θιγομένων, αθροιζόμενες με τις επιπτώσεις από τα ήδη ληφθέντα γενικά μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης (**όπως οι αλλεπάλληλες, κατά τα εκτεθέντα, φορολογικές επιβαρύνσεις**) και συνδυαζόμενες με τις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της διανυόμενης έκτακτης περιόδου (**κόστος αγαθών και υπηρεσιών, περικοπές παροχών υγείας, ανεργία και επίδρασή της στο οικογενειακό εισόδημα, έκταση και περιεχόμενο δανειοληπτικών υποχρεώσεων**), οδηγούν σε ανεπίτρεπτη μείωση του επιπέδου ζωής των συνταξιούχων κάτω του ορίου εκείνου που συνιστά, κατά τα προεκτεθέντα, τον πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού τους δικαιώματος.

Από κανένα όμως στοιχείο δεν προκύπτει ότι ως προς τα ανωτέρω ζητήματα έλαβε χώρα εν προκειμένω τέτοια μελέτη.

Πέραν δε τούτου, δεν προκύπτει ούτε ότι ελήφθησαν υπ' όψη οι κρίσιμες ως άνω (έβδομη σκέψη) συνταγματικές παράμετροι. Διότι, όπως συνάγεται από τις οικείες προπαρασκευαστικές εργασίες, μόνο κριτήριο για τη θέσπιση των σχετικών μέτρων απετέλεσε η συμβολή τους στη μείωση των δημοσίων δαπανών και τη «δημοσιονομική προσαρμογή».

Ακόμη δε και η αναφορά στην **«δυσμενή οικονομική κατάσταση»** των ασφαλιστικών οργανισμών, ως βασικής αιτίας του προβλήματος, γίνεται αορίστως, είτε για όλους τους οργανισμούς συλλήβδην, είτε για κάποιους μη κατονομαζόμενους, χωρίς να εκτιμάται συγκεκριμένα η κατάσταση καθενός από αυτούς (**εν όψει της οικονομικής αυτοτελείας τους και των επιβαλλομένων, αναλόγως, διαφοροποιήσεων**) και χωρίς να αναφέρεται αν και πώς συνέβαλε το Κράτος, κατά τη συνταγματική του υποχρέωση, στη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους.

Άλλωστε, αντιθέτως προς όσα εκτίθενται στην έβδομη σκέψη ως προς τις υποχρεώσεις του Κράτους για την κοινωνική ασφάλιση, οι επίμαχες νομοθετικές ρυθμίσεις διέπονται από την, υπό το **«νέο ασφαλιστικό σύστημα»**, συνταγματικώς μη ανεκτή αντίληψη **ότι το Κράτος ρυθμίζει απλώς και οργανώνει την κοινωνική ασφάλιση χωρίς και να υποχρεούται να συμμετέχει στη χρηματοδότηση των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης** ή ότι η υποχρέωση αυτή μπορεί να αναπληρώνεται με παροχές προνοιακού χαρακτήρα, καθώς

και ότι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των εν λόγω οργανισμών απόκειται στους ίδιους τους ασφαλισμένους, συναρτώμενη, προεχόντως ή και αποκλειστικώς, με την μαθηματική σχέση μεταξύ καταβαλλόμενων εισφορών και χορηγούμενων παροχών.

Κατόπιν τούτων, οι ανωτέρω διατάξεις των νόμων 4051 και 4093/2012 αντίκεινται στις προπαρατεθείσες συνταγματικές διατάξεις και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες, η αντίθεση δε των διατάξεων τούτων προς το Σύνταγμα αφορά στις περικοπές όχι μόνο των κύριων αλλά και των επικουρικών συντάξεων.

Διότι ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης, η οποία παρέχεται από το **Ε.Τ.Ε.Α. και άλλους φορείς και η, συνεπεία τούτου, λειτουργία αυτών υπό μορφήν νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (**ΑΕΔ 87/1997, ΣτΕ 5024/1987 Ολ., κ.ά.**) δικαιολογούνται από τον δημόσιο σκοπό, τον οποίο οι φορείς αυτοί υπηρετούν κατά το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, συμβάλλοντας δια της χορηγήσεως παροχών συμπληρωματικών εν σχέσει προς τις χορηγούμενες από τους φορείς υποχρεωτικής κύριας ασφάλισης- στη διασφάλιση υπέρ των συνταξιούχων ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, κατά το δυνατόν εγγύς εκείνου το οποίο είχαν αυτοί κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου.**

Εν όψει δε του εν λόγω δημοσίου σκοπού, το κράτος, ανεξαρτήτως αν μέχρι σήμερα δεν έχει προβλεφθεί τακτική κρατική χρηματοδότηση των φορέων της υποχρεωτικής επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης, **υποχρεούται, πάντως, κατά την ανωτέρω συνταγματική διάταξη, να συμμετέχει στη χρηματοδότηση και των φορέων τούτων, προς κάλυψη των ελλειμμάτων τους.**

Υπό τα δεδομένα, άλλωστε, αυτά, με τις εν λόγω διατάξεις των ανωτέρω νόμων κλονίζεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ γενικού συμφέροντος και περιουσιακών δικαιωμάτων των

συνταξιούχων και, ως εκ τούτου, παραβιάζεται και το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Απόφαση 5η

Γ/ Ν. 4093/2012 και Ν.4051/2012

3780/2016 Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών

Ασφάλιση κοινωνική. Οι διατάξεις του **ν.4051/2012** και του άρθρου πρώτου του **ν.4093/2012**, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 34 παρ.4 του **ν.4113/2013**, βάσει των οποίων μειώθηκαν οι κύριες και οι επικουρικές συντάξεις, αντίκεινται στα άρθρα 25 παρ.4, 4 παρ.5 και 25 παρ.1 του Συντάγματος, καθώς και στο άρθρο 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ.

Μη νομίμως μειώθηκαν οι συντάξεις που λάμβανε ο προσφεύγων από το ΕΤΑΑ. Ευθύνη του ταμείου να καταβάλει αποζημίωση ίση με τις διαφορές των συντάξεων για το χρονικό διάστημα μετά την **1/1/2013**.

Εμπρόθεσμη η ένδικη προσφυγή. Δεν νομιμοποιείται παθητικά το Ελληνικό Δημόσιο.

Δεκτή η προσφυγή - αγωγή.

1. Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή - αγωγή, ζητούνται, κατ'εκτίμηση αυτής τα εξής:

α) να τροποποιηθούν οι πράξεις καταβολής σύνταξης (κύριας και επικουρικής) του τρίτου και δεύτερου των προσφευγόντων - εναγόντων, μηνών Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου του έτους 2013, που εξέδωσαν το **ΙΚΑ ΕΤΑΜ** και το **Ε.Τ.Α.Α** αντίστοιχα, κατά το μέρος αυτών, που επήλθαν μειώσεις στις εν λόγω συντάξεις, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του **Ν.4113/2013**, που τροποποίησε το άρθρο πρώτο του **Ν.4093/2012** και **β)** να υποχρεωθεί το μεν **ΙΚΑ ΕΤΑΜ** να καταβάλει στον μεν δεύτερο προσφεύγοντα - ενάγοντα το ποσό των **757,35 ευρώ**, το δε **Ε.Τ.Α.Α** στον τρίτο εξ' αυτών το ποσό των **760 ευρώ**, ως αποζημίωση για την

παράνομη, κατά τους ισχυρισμούς τους, περικοπή των συντάξεων τους (κύριας και επικουρικής) για το διάστημα από **1.1.2013** έως **30.11.2013**.

2. Επειδή, καταρχάς, το κρινόμενο ένδικο βοήθημα, κατά το μέρος που ασκείται από τον δεύτερο ενάγοντα κατά του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, είναι πορριπτό ως απαράδεκτο, αφού αυτός δε νομιμοποίησε, με κάποιον από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 30 παρ. 2 του ΚΔΔ τρόπους, το δικηγόρο που υπέγραψε το οικείο δικόγραφο και παραστάθηκε κατά τη συζήτηση, αν και του χορηγήθηκε δεκαήμερη προθεσμία προς τούτο (βλ. τα σχετικά πρακτικά της συζήτησης). Δικαστικά έξοδα υπέρ του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν επιδικάζονται, ελλείπει σχετικού νόμιμου αιτήματος αυτού.

3. Επειδή, εξάλλου, το κρινόμενο ένδικο βοήθημα είναι απορριπτό ως απαράδεκτο κατά το μέρος που ασκείται από το Σωματείο Ηπατομοσχευθέντων Ελλάδας, ελλείπει εννόμου συμφέροντος αυτού (κατ' άρθρο 1 παρ. 1 περ. α και β του άρθρου 64 του Κ.Δ.Δ.) Γούτο, διότι οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν αφορούν το ίδιο (πρβλ. ΣΤΕ Ολομ. 2260/2013, Δεφ 1619/2009) και το εν λόγω Σωματείο, το οποίο προβάλλει ότι πράξεις αυτές παραβιάζουν τα δικαιώματα των μελών του, δεν προσκομίζει το καταστατικό του προκειμένου να αποδείξει ότι εμποδίζεται αμέσως η πραγμάτωση του σκοπού του.

4. Επειδή, περαιτέρω, το ένδικο βοήθημα κατά το μέρος που ασκείται από τον τρίτο προσφεύγοντα - ενάγοντα κατά του Ελληνικού Δημοσίου είναι απορριπτό ως απαράδεκτο, λόγω έλλειψης παθητικής νομιμοποίησης τούτου στην παρούσα δίκη, δεδομένου ότι δεν προσβάλλεται διοικητική πράξη που εξέδωσε όργανο του αλλά πράξη οργάνου του Ε.Τ.Α.Α που αποτελεί αυτοτελές ν.π.δ.δ. (άρθρο 65 παρ 1 Κ.Δ.Δ.) και ούτε, άλλωστε, υφίσταται συγκεκριμένη αξίωση αποζημίωσης κατ' αυτού (άρθρο 72 ΚΔΔ). Δικαστικά έξοδα υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου δεν επιδικάζονται, ελλείπει σχετικού νόμιμου αιτήματος αυτού.

5. Επειδή, τέλος, η κρινόμενη προσφυγή - αγωγή κατά το μέρος που ασκείται από τον τρίτο προσφεύγοντα - ενάγοντα κατά του Ε.Τ.Α.Α πρέπει να εξεταστεί κατ' ουσίαν.

Τούτο, διότι ως προσφυγή ασκείται εμπροθέσμως, ενόψει του ότι δεν προκύπτει επίδοση σε αυτόν των προσβαλλόμενων πράξεων του Ε.Τ.Α.Α ή πλήρης γνώση της από τον ίδιο σε χρόνο μεγαλύτερο των εξήντα ημερών από την άσκηση της (άρθρο 66 ΚΔΔ), απορριπτόμενων ως αβάσιμων των αντίθετων ισχυρισμών του καθ' ου, έχει δε καταβληθεί γι' αυτή το προβλεπόμενο νόμιμο ενώ ως αγωγή περιέχει αποζημιωτική αξίωση κατά του ως άνω Ταμείου.

6. Επειδή, όπως έχει κριθεί, η περικοπή των συντάξεων δεν μπορεί να παραβιάζει αυτό που αποτελεί το συνταγματικό πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 Συντ., η χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υποστάσεως (διατροφή, ένδυση, στέγαση, βασικά οικιακά αγαθά, θέρμανση, υγιεινή και ιατρική περίθαλψη όλων των βαθμίδων), αλλά και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή με τρόπο που δεν αφίσταται, πάντως, ουσιωδώς από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου.

Ως εκ τούτου, κατά τα κριθέντα με την ανωτέρω απόφαση, οι διατάξεις των νόμων **4051/2012** και του άρθρου πρώτου παρ. ΙΑ του ν. **409J/2012**, «**Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016- Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016**» (Α' **222/12.11.2012**), όπως το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου αυτού αντικαταστάθηκε από το άρθρο 34 παρ. 4 του ν. **1111 /2013** (Α' **18,25.1.2013**) με έναρξη ισχύος από 5.12.2012, με τις οποίες έγιναν περικοπές των συντάξεων των συνταξιούχων των φορέων υποχρεωτικής **κύριας** και **επικουρικής** ασφαλίσεως, αντίκεινται σε συνταγματικές διατάξεις και ειδικότερα στις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 Συν/τος), της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), της αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), καθώς, επίσης και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και είναι ως εκ τούτου ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες, η αντίθεση δε των διατάξεων τούτων προς τις ανωτέρω διατάξεις αφορά στις περικοπές όχι μόνο των κύριων αλλά και των επικουρικών συντάξεων. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου της δικογραφίας προκύπτει ότι στον τρίτο προσφεύγοντα-ενάγοντα Π.Σ. δικηγόρο στο επάγγελμα, χορηγήθηκε με **την 45350/23-6-**

2011 πράξη του Διευθυντή Παροχών του Ενιαίου Ταμείου Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α) (Τομέας ασφάλισης Νομικών) κύρια σύνταξη αναπηρίας σε ποσοστό 80%, εφ' όρου ζωής, ύψους 985,67 ευρώ, με ημερομηνία έναρξης 10-2-2011, ενώ, λάμβανε επίσης και επικουρική σύνταξη ύψους 423,15 ευρώ.

Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του **N.4093/2012**, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με το **N.4113/2013**, με τις προσβαλλόμενες πράξεις του Ταμείου αυτού, οι οποίες έχουν τη μορφή τρίμηνου εκκαθαριστικού σημειώματος, οι μειώσεις στην σύνταξη του ανήλθαν στο ποσό των 49,20 ευρώ μηνιαίως στην κύρια σύνταξη και σε 20,10 ευρώ στην επικουρική (βλ. το από 24.1.2014 ενημερωτικό σημείωμα συντάξεων Δ' τριμήνου, 2013 που εξέδωσε και προσκόμισε το Ε.Τ.Α.Α).

Με το κρινόμενο ένδικο βοήθημα αυτός προβάλλει ότι δεν είναι συνταγματικά ανεκτή περικοπή των συντάξεων του για δημοσιονομικούς λόγους και προσβάλλει τον πυρήνα του δικαιώματος του στην κοινωνική ασφάλιση και, επιπροσθέτως, ότι από τις αντίστοιχες μειώσεις των συντάξεων **(κύριων και επικουρικών), εξαιρούνται αδικαιολόγητα οι συνταξιούχοι του δημοσίου που έχουν αδιακρίτως άνω του 80% ποσοστό αναπηρίας**, ενώ, όσοι ανήκουν στους λοιπούς ασφαλιστικούς φορείς, όπως και ο ίδιος, εξαιρούνται μόνο εφόσον είναι παραπληγικοί ή τετραπληγικοί, κάτι το οποίο αντίκειται στην αρχή της ισότητας.

Ως εκ τούτων, ζητά αφενός να τροποποιηθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, κατά το μέρος που επήλθαν μειώσεις στις συντάξεις του (κύριας και επικουρικής), για τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο του έτους 2013 και αφετέρου, να του καταβληθεί το ποσό των 760 ευρώ, που αντιστοιχεί στην περικοπή των συντάξεων του για το διάστημα από 1.1.2013 έως 30.11.2013.

8. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά και ενόψει των όσων αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, σύμφωνα με τα οποία είναι αντισυνταγματικές οι περικοπές των συντάξεων των συνταξιούχων των φορέων υποχρεωτικής κύριας και επικουρικής ασφαλίσεως, κατ' εφαρμογή των διατάξεων **του N.4093/2012**, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με το **v.4113/2013**, μη νομίμως περικόπηκαν **(μειώθηκαν)** οι συντάξεις **(κύρια και επικουρική)** που λάμβανε ο ανωτέρω (τρίτος προσφεύγων - ενάγων) από το Ε.Τ.Α.Α, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα από αυτόν.

Περαιτέρω, εξαιτίας της παράνομης αυτής μείωσης, δημιουργείται ευθύνη του τελευταίου να τον αποζημιώσει, κατ'άρθρο 106 του Εισ.Ν.ΑΚ και, ειδικότερα, να του καταβάλει τις διαφορές συντάξεων για το διάστημα από 1.1.2013 έως 30.11.2013, τούτο δοθέντος ότι δεν προβάλλεται από το εναγόμενο (πρβλ. Σ τ Ε 1293/2015) ισχυρισμός περί απόσβεσης της απαίτησης.

Συγκεκριμένα, το ποσό που του οφείλεται, σύμφωνα με το ενημερωτικό σημείωμα του Ε.Τ.Α.Α και που δεν αμφισβητείται από αυτό, ανέρχεται σε 760 ευρώ (69,10 ευρώ περίπου συνολικά οι δύο συντάξεις X 11 μήνες), κατά τη βάσιμη σχετική αξίωση του.

Κατ' ακολουθίαν, πρέπει να γίνει δεκτή η προσφυγή - αγωγή του και το Ε.Τ.Α.Α να υποχρεωθεί να του καταβάλει τη δικαστική δαπάνη του, ύψους εκατόν τριάντα τεσσάρων (134) ευρώ.